

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים פורים

"קיימו וקבלו היהודים" - מאמר א

"קיימו וקבלו [וקבלו] היהודים עליהם ועל זרעם ועל כל הנלוים עליהם ולא יעבור להיות עשים את שני הקימים האלה ככתבם וכתומם בכל שנה ושנה" ע"כ (אסתר ט כז).

א-

שבת (פח א) "ויתיצבו בתחתית ההר" (יתרו יט יז), אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא. אמר רבא אף על פי כן, הדור קבלוה בימי אחשורוש. דכתיב "קיימו וקבלו היהודים" (אסתר ט כז), קיימו מה שקיבלו כבר, ע"כ.

ובפי' רש"י (שם) בד"ה בימי אחשורוש - מאהבת הנס שנעשה להם, עכ"ל.

ובמבואר דמקיימו וקבלו נלמד שבימי אחשורוש חזרו וקבלו את התורה ברצון, מאהבת הנס שהיה להם.

במגילה (ו א) תניא רבי אליעזר אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר "ויאמר המן בלבו" (אסתר ו). רבי עקיבא אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר "ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל ראייה" (שם ב טו). רבי מאיר אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר "ויודע הדבר למרדכי" (שם ב כב). רבי יוסי בן דורמסקית אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר "ובבזה לא שלחו את ידם" (שם ט ז). אמר שמואל אי הואי התם הוה אמינא מלתא דעדיפא מכולהו, שנאמר "קיימו וקבלו" (שם ט כז) קיימו למעלה מה שקיבלו למטה. אמר רבא לכולהו אית להו פירכא, לבר מדשמואל דלית ליה פירכא, וכו' ע"כ.

ובמבואר שמה דכתיב "קיימו וקבלו" הכוונה שקיימו מלמעלה את מה שקבלו מלמטה.

ובתוספות (שבת שם) בד"ה אמר רבא הדר קבלוה בימי אחשורוש, תימה לר"י דבמגילה (ו א) גבי אסתר ברוח הקודש נאמרה אמר רב יהודה אמר שמואל אי הואי התם ה"א להו דידי עדיפא מדידהו קיימו וקבלו היהודים קיימו למעלה מה שקבלו למטה ואמר רבא כולוהו אית להו פירכא לבר משמואל דלית ליה פירכא והשתא דשמואל נמי אית ליה פירכא דרבא גופיה מוקי האי קרא לדרשה אחריתי ובפ"ק דחגיגה (ו א) גבי היתר נדרים פורחין באויר קאמר כולוהו אית להו פירכא וחשיב פירכא הא דצריך קרא לדרשה אחריתי וכו', עכ"ל.

פי' קשה אמאי רבא שבח את המימרא של שמואל ואמר שאין על זה פירכא, הרי רבא גופיה דרש מפסוק זה דרשא אחרת.

ובח"א מהרש"א (שבת פח א) בד"ה קיימו מה שקבלו כבר כו'. **דלפי פשטיה דקאי אמגילה הוה ליה למכתב קבלו וקיימו** דקבלו ודאי קדמה לקיומה, וה"נ מהאי טעמא דרשו מינה נמי במגילה (ו א) קיימו למעלה מה שקבלו למטה. ובמס' שבועות (טל א) דריש מינה עוד אמגילה דדבר שנתחדש כגון מקרא מגילה נאמרה מהר סיני שנאמר "קיימו וקבלו" (אסתר ט כז) קיימו מה שקבלו כבר, והדרשות שקולים הם ויבאו כולם וק"ל, עכ"ל.

ומיושב פי' מה שנתקשו בתוס' ממה שדרש רבא בשבת שם ממקרא זה שקיימו מה שקבלו כבר, משום שהדרשות שקולים הם ויבאו כולם, וגם מה שדרשו בשבועות שם.

בספר קול אליהו (אסתר ט כז) בגמרא מסכת מגילה (ו א) אסתר ברוח הקודש נאמרה וכו' אמר שמואל וכו' שנאמר קיימו וקבלו קיימו למעלה מה שקיבלו למטה וכו' ואמרינן שם בגמרא דרבא אמר דדברי שמואל לית להו פירכא וכו' ע"ש, והקשו בתוס' הא במס' שבת (פח א) גבי מכאן מודעא רבה לאורייתא אמר רבא שם שקבלוה בימי אחשורוש דכתיב קיימו וקבלו קיימו מה שקבלו כבר וכו' ע"ש. **ויש לתרץ דהנה בקרא דקיימו**

ובתוספות (שבת שם) בד"ה אמר רבא הדר קבלוה בימי אחשורוש, תימה לר"י דבמגילה (ו א) גבי אסתר ברוח הקודש נאמרה אמר רב יהודה אמר שמואל אי הואי התם ה"א להו דידי עדיפא מדידהו קיימו וקבלו היהודים קיימו למעלה מה שקבלו למטה ואמר רבא כולוהו אית להו פירכא לבר משמואל דלית ליה פירכא והשתא דשמואל נמי אית ליה פירכא דרבא גופיה מוקי האי קרא לדרשה אחריתי ובפ"ק דחגיגה (ו א) גבי היתר נדרים פורחין באויר קאמר כולוהו אית להו פירכא וחשיב פירכא הא דצריך קרא לדרשה אחריתי וכו', עכ"ל.

פי' קשה אמאי רבא שבח את המימרא של שמואל ואמר שאין על זה פירכא, הרי רבא גופיה דרש מפסוק זה דרשא אחרת.

ובח"א מהרש"א (שבת פח א) בד"ה קיימו מה שקבלו כבר כו'. **דלפי פשטיה דקאי אמגילה הוה ליה למכתב קבלו וקיימו** דקבלו ודאי קדמה לקיומה, וה"נ מהאי טעמא דרשו מינה נמי במגילה (ו א) קיימו למעלה מה שקבלו למטה. ובמס' שבועות (טל א) דריש מינה עוד אמגילה דדבר שנתחדש כגון מקרא מגילה נאמרה מהר סיני שנאמר "קיימו וקבלו" (אסתר ט כז) קיימו מה שקבלו כבר, והדרשות שקולים הם ויבאו כולם וק"ל, עכ"ל.

ומיושב פי' מה שנתקשו בתוס' ממה שדרש רבא בשבת שם ממקרא זה שקיימו מה שקבלו כבר, משום שהדרשות שקולים הם ויבאו כולם, וגם מה שדרשו בשבועות שם.

בספר קול אליהו (אסתר ט כז) בגמרא מסכת מגילה (ו א) אסתר ברוח הקודש נאמרה וכו' אמר שמואל וכו' שנאמר קיימו וקבלו קיימו למעלה מה שקיבלו למטה וכו' ואמרינן שם בגמרא דרבא אמר דדברי שמואל לית להו פירכא וכו' ע"ש, והקשו בתוס' הא במס' שבת (פח א) גבי מכאן מודעא רבה לאורייתא אמר רבא שם שקבלוה בימי אחשורוש דכתיב קיימו וקבלו קיימו מה שקבלו כבר וכו' ע"ש. **ויש לתרץ דהנה בקרא דקיימו**

¹ ואולי צ"ל שם בשבת קיימו וקבל מה שקבל כבר, ועי' בספר עיני יצחק על העין יעקב (מגילה שם) מש"כ עדר"י.
² זכר לדבר מש"כ בפתח עינים להחיד"א (ברכות ב א) דהתורה שבכתב מסיימת באות ל "לעני כל ישראל" (וזאת הברכה לך יד), ותורה שבע"פ מתחילה באות מ מאימתי (ברכות ב א) ועי' עוד במשנת הר"ן (סוף אות יב) ועי' הרמז "ודברת בסי" (ואתחנן ו ז) רי"ת בראשית מאימתי, והוא בתיבה אחת.

³ וכמו שמבואר ברבינו בחיי (בא יג א) וכבר ידעת וכו' כי הדבור הוא התורה שבכתב, והאמירה היא התורה שבעל פה, וכו' עכ"ל.
⁴ גם י"ל ע"ד הרמז הדווי"ן בא לרמוז על תורה שבע"פ, והוא ששה סדרי משנה, ולכן חסר בהכתיב אות וי"ו, משום דהיה חסר אז בקבלתם תורה שבע"פ דהיינו ששה סדרי משנה.